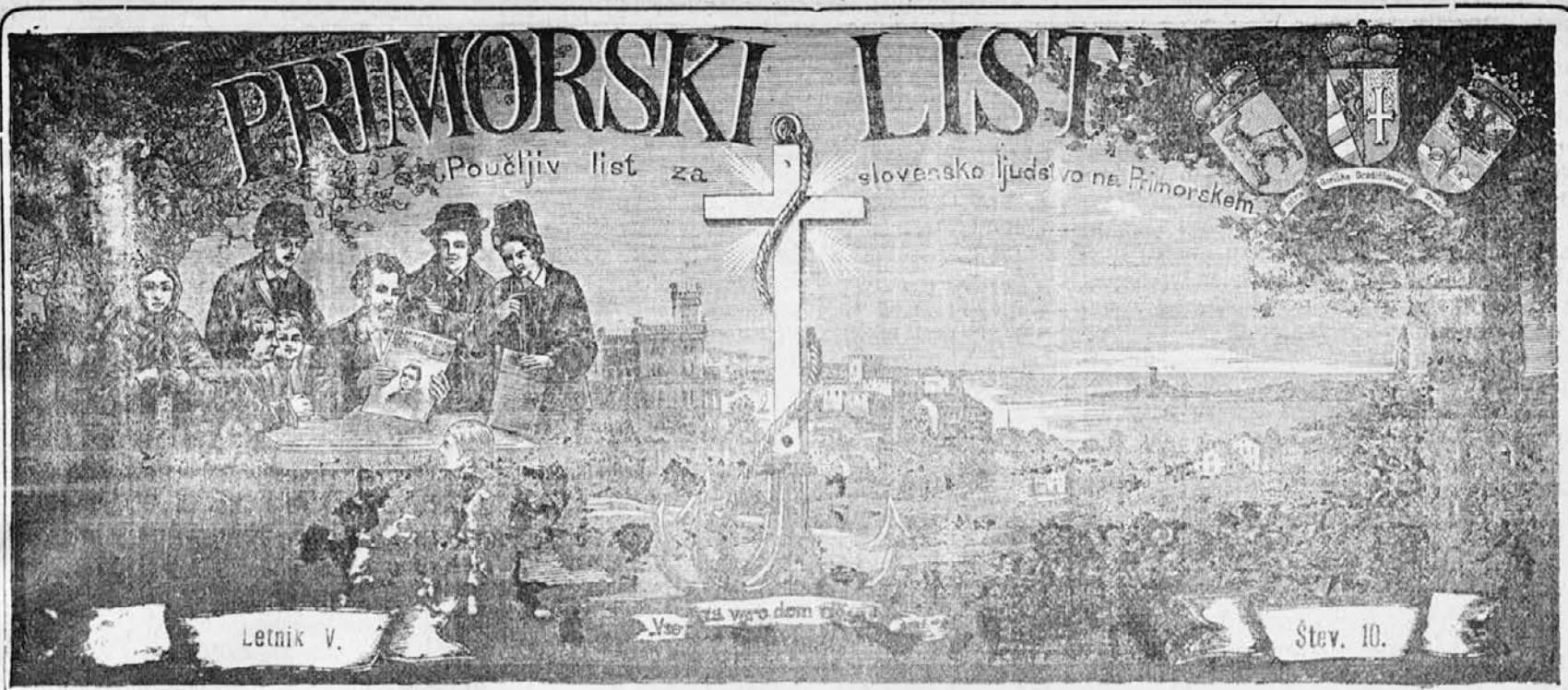

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem

Letnik V.

Štev. 10.

„Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10. in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 50 n., za pol leta 75 nov. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

V Gorici, dne 2. aprila 1897.

Vredništvo in vpravništvo

mn je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Oglase in naznanila sprejema vpravništvo po pogodbi.

Izza zadnjih dnij.

Volitve.

Volitve so se vršile po širni Avstriji v prešlih dneh. Koliko nad, koliko upov gojile so posamne stranke in posamna „načela“! In koliko prav istih upov in nad je za enkrat splavalo po vodi za bodočih 6 let... sedaj po končanih volitvah? ... Mar sikatera stranka se zadnjimi volilnimi vspeli ni zadovoljna... Najmanj more biti zadovoljna ž njimi najhujša verska in krščansko-gospodarska nasprotnica nemško liberalna-židovska stranka. Tudi demokratje so za sedaj dobili le drobtinice... Na sploh smemo biti zadovoljni vsi oni, ki se ogrevamo za krščanska načela... Zastopniki le-teh načel bodo po zadnjih volitvah mnogo številniši sedeli in delovali v zbornici... Krščansko načelo torej napreduje, zmaga in prepričani smo, da še par tako sijajnih volitev, in bode nastopil dan, ko bodo zastopniki krščanskih načel združeni tvorjali večino v državnem zboru. Kedar pa bodo krščanski zastopniki v večini, tedaj bode imela krščanska resnica in pravica odločilno besedo pri postavitvah... in takrat bode z božjo pomočjo nastopila doba... najprej gospodarskega odrešenja, odrešenja delavskih stanov iz sužnosti kapitalizma in potem tudi doba miru in sprave in krščanskega sočutja mej stanov... in sicer ne na podlagi doslej povzakovjenega samoljubja, marveč na temelji krščanske pravice...

Slovinci in volitve.

Če pa motrimo vspehe zadnjih volitev oziroma na Slovence kot Slovence, moramo pač reči, da nam sreča ni bila ravno mila. Da, celo to smemo trditi, da smo imeli obmejni in zlasti še primorski Slovenci pri njih grozno smolo in nepričakovano nesrečo... Pomislimo samo to, da smo Slovenci v Primorju po številu povsodi v večini i v Istri in istotako tudi na Goriškem...; ali vendar bodo odposlanci primorskih Slovanov na Dunaju v manjšini... nasproti odposlancem laške manjšine v Istri in v obče na Primorskem... Italijanska manjšina je odposlala 11; slovanska večina pa le 4 poslance!!! Je-li to pravično? Dalje poldrugi milijon Slovencev imelo bode samo 16 odposlancev na Dunaju; pol milijona Italijanov pa bode zastopalo celih 19! odposlancev! Je-li to naravno, pravično?... Vsakdo bode priznal, da tako ni prav, in pa tako ne more ostati...

Upamo pa, da bodo krščansko misleči nemški možje v zvezi z drugimi Slovani imeli uho za nečuvvena nasilstva, za sleparije, strahovanja in sploh neverjetne goljufige, vsled katerih imamo beležiti tako žalostne in krivične vspehe pri volitvah v Trstu v peti skupini in v tretjem razredu

ter nadalje v peti skupini v Istri, kakor tudi v veleposestvu v Gorici in v mestni skupini Celjski! — Teh nevspehov, osobito na Primorskem, ni bila kriva morebitna nesloga mej Slovenci! Ne, mi lahko trdimo, da se še nobene volitve na Primorskem in zlasti na Goriškem doslej še niso vršile tako složno in v znamenju edinosti, kakor pa ravno zadnje... In vendar smo propali i v Trstu, v Istri kakor tudi na Goriškem.

Kdo je torej kriv? — Odgovarjam:

Loža!

V zadnjem času in še posebno ob priliki protiframasonskega shada v Tridentu povdarjalo se je in očitno pisalo, da na Primorskem je več „lož“ t. j. framasonskih zvez ali društev. Pravili so in menda je resnično, da niso „lože“ samo v vseh glavnih isterskih primorskih mestih, ter v Reki, v Gorici in v Trstu kar tri lože, ampak, da je „loža“ celo v malem in sedaj do cela neznatnem „Ogleju“. Lahko torej trdimo, da je Avstrijsko Primorje kar prepreženo in posejano z ložami... „Lože“ pa niso, kakor včasih kaka navadna n. pr. pevška društva, bralna ali tudi politična društva, da bi svojo nalogo vršila in končala samo s tem, da so se ustanovila ter da morda životarijo ob opori neznatnega številca udov ali celo sloneč na samem samcatem plačujočem in kraljujočem odboru... brez vzvišenega cilja, brez sredstev do istega in tudi brez dobre volje primernih sredstev se posluževati, ne „lože“ so najdelavniša, najnavdušeniša, najvstrajniša društva! V lože se sprejemljejo z večine le — bogatinci... V njih (ložah) se taki ljudje potrjujejo v svojem brezverstvu, ter v svojem namišljenem modrem in edino pravem življenjskem smotru... vživanja. Pa, da bi se samo vtrjali v brezverstvu in vero puščali drugim, ubožnišim, katerim je vera večkrat edina tolažba na tem svetu, kaj še, v ložah se ravno tudi navdušujejo, kako bi srečo vživanja brez strahu pred peklom in brez upanja na nebesa razširili tudi še mej druge, mej nižje, ubogo množico... Resnično v „ložah“ se vzgajajo apostoli „brezverstva“, apostoli „greha“, pravi odposlanci satanovi.

Le-ti „apostoli“, duhovniki satanovi, pa so preveč „komod“ in imajo preveč opravila po svojih svetiščih: pri pojedinah, glediščih, plesiščih, lovih, posetih, sprehodih in drugih podobnih, da bi se sami potrudili in šli mej ljudstvo misijonarit! Ne, njih prižnice so vredništva brezverskih časnikov, po katerih govore ljudstvu in mu pridgajo ter je prepričujejo in mu prigovarjajo, da uče resnico...; je slednjič preslepé in zvodijo na krive steze pohujšanja, greha, verske mlačnosti, brezverstva in celo odpada od vere.

Skoro vsaka laška loža v Primorju

ima svoj poseben glavni list... Za te liste „lože“ in njih društveniki mnogo, premnogo žrtvujejo v denarju... In, ker so ložini udje z večinp premožni in bogati, so taki framasonski listi vže v začetku lahko po ceni, obsežni, vsestranski, ter dobe mnogo krščanskih naročnikov... kateri „loži“ potem po desetkrat in še večkrat obrestujejo prve njene žrtve, katere je bila položila za tak list na oltar framasonskemu odrešeniku: satanu! —

Dejanjski opazamo, da ima glavni framasonski list v Primorju do 50 tisoč naročnikov. Isti list se tiska na dan dvakrat... Vsaki dan torej 100 tisoč framasonskih brezverskih pridig iz Trsta in če prištejemo še slučajne odjematelje detičnega lista in zraven še naročnike vseh drugih framasonskih, italijanskih listov, se moramo zgroziti nad stršansko „ložino“ močjo, katero ima ona vsled svojih brezverskih listov na javno mnenje v Primorju.

200 tisoč pridig vsaki dan v imenu „lože“, v imenu nevere, satana! Moj Bog, zdaj nam je jasno vse, kar se je godilo vže pred... ob in se še zmerom tudi po volitvah v Primorju.

Kdo je merodajen v Primorju? — „Loža“, „framasoni“ so, kateri vodijo laške vladajoče stranke... Društva „Società politica istriana“, „Unione“ so v framasonskih rokah... Glavni namen jim je torej širiti mej narodom in vkoreniniti „brezverstvo“.

„Brezverstvo“, odpad od Kristusa, da, celo odpad od Boga doslej vernega ljudstva obojne narodnosti v Primorju, to je cilj vseh ciljev primorskih framasonskih lož, primorskih laških framasonskih časnikov in istotako tudi cilj laških framasonskih političnih društev... Le bodimo prepričani, da loža tako strastno, da, satansko vstrajno, obupno-navdušeno deluje za poitalijančenje Slovencev in Hrvatov konečno le za-to, ker ve, da, ko bode večina našega ljudstva poitalijančena, bode Primorska tudi razkristijanjena — poframazonjena! — Tedaj bodo prazne cerkve in to bode vrhunec zmage „lože“ — nad sv. cerkvijo, zmagooslavje satanovo nad Kristusom. „Boj Kristusu“, „boj Bogu“, „živijo satan“ to je konečni smoter in geslo modernih „lož“ in tudi Primorskih! — Za to pa „osar tutto“, to je: „vse poskusiti“, da zmagajo Italijani na celi črti, da bi se tako naj pred nekako uradno in oficijelno — na Dunaju pričalo o italijanski Istri, o italijanskem Trstu in okolici, o italijanskem Goriškem, češ, ker je bil tudi na Goriškem v peti kuriji, voljen Italijan...

Da, taki so bili naklepi „lože“... V Istri je menila priboriti si vseh pet mandatov; v Trstu se-ji je to tudi res sponeslo; na Goriškem smo ji vsaj v peti kuriji prečrtali satanski račun... Bogu bodi hvala, da naši volilni možje za peto skupino so

stali trdni, kakor skala in se nijeden ni dal podkupiti! Gorje nam, stokrat gorje, ko bi bili propadli še tam in ko bi naše vžaljeno ljudstvo v Istri ne bilo znalo braniti svojih volhnih mož v Poreču ter bi bil propadel Laginja še v kmečkih občinah, kakor je v peti skupini,.... potem bi bili izgubili še tisto malo narodnih mrvic pri naših uradih in šolah.... Deske z dvojezičnimi napisi ne bi se bile v istem slučaju odstranile samo — v Piranu — ampak na celem Primorskem, kako pa bi bilo še le z uradovanjem!....

Brrr! Kar mraz nas stresa in groza nas spreletava, pri misli, kaj bi bilo, ko bi bili mi izgubili še dva druga poslanca, ko se sedaj take reči uprizarjajo in uganjajo, kakor bi „resnica“ in „pravica“ na Primorskem ne imeli 4 zastopnikov in zagovornikov, krivica pa ne štirih maščevalcev na Dunaju? —

Začela bi bila nova doba, kakor je na Koroskem, kjer ima do 100 tisoč Slovencev samo *jedno*, reči: *eno* samo slov. ljudsko slo!

Politaljančevanje bi bilo cvetlo, z njim razkristijanjenje našega ljudstva...., zmagoslavje bi bilo praznovala „loža“ ž njo:

Antikrist!

Antikrist? Pač! Antikrist je toliko kakor proti — Kristus!.... Kdor ni z Kristusom, je Antikrist... Seveda se ta beseda rabi z večine le za obo osebo, ki ima resnično priti in velika znamenja delati pred očmi narodov, da bi jih speljal v brezverstvo in v odpad od Kristusa. Lože pa so odločno protikršćanske ter kot take gladijo pot Antikristu, kateri ima priti, posebno s svojim brezverskim časopisjem in svojo brezversko politiko... Mej našim ljudstvom je tudi ta le značilna poteza o bodočem Antikristu, da bode sejal denar....

No, in pri zadnjih volitvah se je resnično kar sejal denar... Kupovali so se katoliški glasovi pravno tičoč katoliškemu slovenskemu poslancu za „framazonske“, brezverske može, katerih „duša in srce“ je odpadnik od Boga, bogataj Venezian, bivši Jud! Seveda našim laškim ložam načeluje, kakor tudi drugim, v prvi vrsti judje, bodisi bivši kot Venezian ali pa bivajoči:

„Židje“.

S tem, da je bivši žid Venezian duša vsemu framazonskemu in protiverskemu in

protislovenskemu gibanju na Primorskem, sicer še ni dokazano, da so judje prvi, ki vplivajo na isto gibanje... Ali javna, tajnost je, da so skoro vseh laških časnikov uredništva v rokah židov ali celo židinj, kakor n. pr. „Corriera“ v Gorici... Kjerkoli so uplivišča mesta v delokrogu raznih mestnih oblasti, posebej v Trstu in v Gorici, se izročajo — židom. V mestnih laških zastopstvih je povsodi tudi precej židov; javnih mestnih funkcionarjev se skoro nikjer ne vidi nastopati brez židov... Naš goriški župan Venuti je kuhan in pečen pri Graziadiu Luzzatto! Tudi ob volitvah v peto kurijo sta skupno demonstrirala z velikimi šopki marjetic itd. itd. Žida dobiš povsodi, kjer bi ga ne smelo biti mej krščanskimi narodi in sicer ne kot gosta, ampak kot gospoda... „Židje so duše“ v ložah!... Židje so torej, če ne provzročitelji, pa gojitelji in pospeševalji nekrščanskega, Slovanom *skrajno!* krivičnega toka v Primorju.

Proč torej z židi! Bodimo „Antisemitje“! Ne podpirajmo židovskih... trgovin.

„Loža“ — „židje“ in laški kapitalisti ter preslepljene laške in potujčene mase tvorijo slednjič — „irridento“.

Da!

„Irridento“.

O tem predmetu nočemo izgubljeni besed, saj menda bolj lepo in stvarno ne more nikdo osvetliti irridente, kakor je to storil list *Reichswehr*, v katerem veje duh najvišjih vladnih krogov na Dunaju.

Evo, kar piše napominani list: — „V Trstu bodo zmetali proč polagoma zadnji figov list, javno se vže nastopa s protiaustrijskim mišljenjem. Povodom državnozbornih volitev so se dogajale stvari, ki morajo vsakomur odpreti oči, ako hoče videti ali ne. In kakor so stari peli v Trstu, tako so žyrgoleli mladi v Istri. Tam bi italijanaši radi uvedli popolno anarhijo, da bi se tem preje osvobodili svojih nad vse sovraženih slovanskih sodeželanov. Pripoveduje se o požigih in drugih lepih stvareh. — Civilna oblastva se kažejo popolno brez moči in še le opetovanemu posredovanju vojaštva se je posrečilo, da so se zabranile najhujše stvari. Slovani so se namreč s tem pregrešili, da so se jeli povodom volitev zopet gibati in so pokazali, da še žive. To seveda pa ni po godu italijanašem v Trstu, niti onih v Istri. Cela tržaška okolica in

srca samo da so pasli svoje oči in svoja nečloveška srca na pojemajočih.

Zato so se pa tudi oklepali delavci sužnji mej prvimi oslobajajočega jih krščanstva.... Prvi kristijani so bili povsodi z večine delavskega ali sploh nižjega stanu... Krščanstvo je delavca osvobodilo, ono je delu priznalo čast in veljavo... Delavci in sploh delavski stanovi: bodi vže tvorniški, kmečki ali obrtniški delavci smejo biti torej ponosni na svoj stan... Kristus Bog in človek sam je bil... *delavec* skozi 30 let in veljal za delavčevega sina...

Kršćanski delavci! Ne bodite torej nezadovoljni glede na svoj nizki stan... Delavci! ponosni bodite na svoje žuljeve roke... Vaši žulji so v očeh Boga-delavca grb vaše plemenitosti, pečat Kristovega bratstva!...

2.

Gospod Bog pa je tudi varoval tesarja Jožefa... Vsikdar, kedar je sila priklopela do vrhuca, poslal mu je angelja... rešitve!

Ali ni to tolažljivo za vbože delavske, ter sploh nižje stanove, kedar se spomnijo, da čuva nad njimi sam Bog, kakor je čul in varoval zavetnika vseh delavcev — sv. Jožefa?!... In res!

Današnje dni propadajo delavski stanovi... Delavcu se večkrat več ne pripoznava človeško dostojanstvo; delo se zaničuje, kakor nečastno; delavce se prezira, kakor nekaj nižjega; dostokrat se ravna z delavci, kakor z blagom... Kedar se blago raztrže, vrže se mej cape...

Kedar se delavec izkoristi, prepusti se na starost... obupnim skrbem za obstanek, večkrat grozni revščini... beraštvu pa tudi smrti!... Da, krščanska vera peša in z

celo Primorje mora postati italijanski in če treba, tudi s silo. Ko so Slovani pobiti na vsi črti, potem je Primorje še le zrelo za „Italo unito“. Do tedaj naj le potujejo vsi milijoni v Trst, ker jih imamo itak preveč. Ako svojedobno prevzemo Italijani naš utrjeni četverokot, bodo z veseljem vsprejeli v Trstu nakopičene milijone. — Tako menijo tržaški italijanaši. Toda v nas se ne pojavljajo zaman žalostni spomini na polpretekle čase. Lombardijo in Beneško smo izgubili največ le vsled napačnega zistema vladanja in ta povsem napačni zistem — ne sramujemo se položiti prst a na odprto rano, — je tudi v Trstu doma. Gledati moramo, kako je tržaško namestništvo ne od včeraj, marveč vže celo vrsto let popolno neopravičeno prizanesljivo in molčeče, vsled česar so se tudi pokazali tako krasni sadovi. Italijanaši naj počenjajo še tolike budalosti in grozovitosti, v tržaškem namestništvu se nihče ne gane in neče nihče nič slišati, k večjemu se pritira do kake neslane in brezpomembne izjave. Italijanašem je vse to deveta briga. Tržaški namestnik vitez Rinaldini naj pregląda neštevilne nevspehe v dolgi vrsti let in se bo na ta način najboljše prepričal, koliko zlega je provzročila njegova slabotna politika. Časi rekriminacij so minuli. V takih odnošajih je naglo in energično postopanje nujno potrebno. Nov duh se mora vseliti v tržaško namestništvo, katero se mora poleg tega tudi temeljito osnažiti vseh nepravilnostij. Italijanaši naj končno vender prav dobro občutijo, da ima tudi avstrijska potrpežljivost svoje meje.“

Torej: „irridento“ imamo na Primorskem! „Irridenta“ pa ni v zraku, pač pa, kakor pove zgornji članek, neodrešeni, prekoluški duh preveva vso vladajočo laško stranko v Primorju; preveva vsa laška-framazonska glasila, prekvasil je vže skoraj do cela i „javno mnenje“ in s tem vzgojil za svoje cilje tudi nerazsodne mase, da čaka še pripravnega trenutka h konečni irredentistiški „operaciji“. Loža je delovala za „zjedruženo Italijo“... „Loža“ je odkrhala... Lombardijo in Benečijo od Avstrije... „Loža“ deluje tudi na Primorskem — proti Avstriji za „Italo unito“! „Loža“ je delovala ob zadnjih volitvah in še deluje tako ostudno in satansko drzno, da se zdi, kakor bi imela zagotovilo, da prihodnje volitve

njo tudi krščanski nazori o delu in delavcih...

Kmetje, zastopniki glavnega delavskega stanu, se prepuščajo na milost in nemilost židovsko-liberalnemu postavodajstvu, katero samo v Avstriji vsako leto na tisoče in tisoče kmečkih družin potaplja v morje obupnega in duhamornega proletarstva (siromaštva)...

Kam pridemo? Doba sužnjev se vrača v novi obliki... Kakor so se zbirali pred krščanstvom sužnji v stotičih, da bi z mečem in z bodalom ali strupom v roki se silo razbili suženjske okove,.... tako se tudi zdaj v tej vere-prazni, moderno-poganski dobi zbirajo obupani delavci v stotisočih se sovraštvom in zavidnostjo do bogatejših v očeh se strastnim pohlepom do brezverskega vživanja v srcu... pod zastavo socialne demokracije!... Toda ne! Po poročilih izza zadnjih volitev v državni zbor prepričani trdimo in zadovoljno-radostni beležimo, da je Gospod Bog sam prihitel na pomoč v tej skrajni sili delavskih stanov... Ne, ne, nismo zastoj izpostavljali Najsvetejše, zastoj ne klečali pred *Bogom delavcem* v podobni sv. hostije celo uro: uslišal nas je.... pomagati nam hoče.

Zdi se, da bode v državnem zboru zavladala krščanska misel, katera bode znova povzdignila doslej po liberalizmu tep-tano delavsko čast... Upamo, da bodoča državno-zborska večina bode imela razum in srce za opravičene težnje, izboljšanja — olajšanja razmer naših delavskih stanov... Bog pa, kateri varuje in brani tudi delavske stanove in je tudi tem narekaval: *pravice do poštenega obstanka*, bode blagoslovil trud in napore krščanskih strank!

LISTEK

Misli na praznik sv. Jožefa.

1.

„Ali ni to tesarjev sin“? tako porogljivo so se vpraševali bogati meščani in plemeniti farizejci v Nazaretu, kedar so čuli o čudežnih delih Jožefovega rejenčka, božjega Izveličarja. Da, da, sv. Jožef je bil tesar, delavec, nepoznan, zaničevan ali vsaj preziran od višjih in imenitnih svojih sodobnikov, — a zdaj milijonkrat opevan, slavljen in češčen v sv. katoliški cerkvi!

Kdo naj bi se še žalostil zaradi svojega nizkega, delavskega stanu, ko je ravno *delavca* doletela večja čast, kot vse očake, preroke, kralje in imenitnike vseh časov? Ne cesarju Avgustu, ne kralju Herodu, niti bogatim farizejem in še manj pa plemenitim saducejem je Gospod Bog izročil v rejo svojega Sina in v oskrb sveta Izveličarja, marveč delavcu tesarju... Da, hotel je celo previdnostno, da ga je tedajni svet res imel za delavčevega sina, in On — Bog se ni sramoval veljati pred svetom za — delavca! Oj delavci, ali vidite kako je počastil sam Bog vaš stan, pred vsemi družimi stanovi? — Pred Kristom je bilo delo pri poganskih narodih z večine — *poniževalno, nečastno*... Če izvzamemo kmetijstvo, so skoraj vsa druga utrudljiva dela opravljali le — sužnji ali kakor so jih smatrali pogani: *pametne živali!* Ž njimi so barantali kakor se živino ali z blagom! Prodajali so jih, kupovali jih in tudi — klali ter pokladali kot pičo živalim in ribam; večkrat pa so jih morili tudi vsled satanskega svojega razveseljenja.... brez razloga in brez

na Primorskem se ne bodo več vršile pod avstrijskim orlom, ampak pod laško zvezdo; ne za na Dunaj, ampak za Rim.

„Loža“ — irredenta je isto, neločljivo... Nikar pa ne mislimo, da zadnji nagib „lože“ k protiaustrijskemu rovanju jo res-le italijanska narodnost... Ta je res tudi nagib; ali prvi in načelni nagib je „loži“ tudi tu sovraštvo do kat. Avstrije... Avstrija mora pasti, ker je katoliška po zgodbi, katoliška po ustnem izročilu in deloma še zmerom dejanski „katoliška“... po svoji upravi! „Austria delenda“ — je ena prvih točk v načrtu evropskih framazonovskih „lož“... Ne mislite pa, da pretiravamo stvar. Istega mnenja je tudi dopisnik „Slov. lista“, kateri pravi, da italijanskim liberalnim strankam na Primorskem je narodni plajšč le sredstvo za doseg njenega pravega namena. Njen pravi namen je: izruvati prostemu ljudstvu iz srca dve najblajši čutili, ki krasita zvestega podanika naše previsoke vladarske hiše: „verski in avstrijski“ (dinastični) čut. Italijanska stranka je tedaj v bistvu framasonsko-iredentistična....

V boj zoper tako stranka, koja je najneustrupnija sovražnica vsaki veri, smrtna neprijateljica Avstriji in zato tudi zakleta zatirateljica cesarju iz dna svojega srca vdanih Slovencev, treba bode torej nastopiti odločno in nevstrašeno pod zastavo gesla: „Vse za vero, dom, cesarja!“ Mi smo vže zbrani pod to častito in jedino rešilno zastavo; kdor bi se vtegnil ločiti izpod tega prapora, ta je izdal domovino... ta bo kriiv razpora!...

Združimo se torej v skupen mogočen odpor pod zastavo „Vse za vero, dom, cesarja“.

Politično premišljevanje.

Volitve v državni zbor so končane...

Za nas katoličane so še precej vgodne... Če tudi štejejo samo odločne in dejanski katoliške poslance raznih narodnosti, dobimo venderle primeroma najmočnejšo stranko... *Gospodarskih* kristijanov pa, h katerim prištevamo tudi nekatere versko-liberalne poslance, ki so se združili pod zastavo antisemitizma t. j. *krščanskega* gospodarstva nasproti kapitalizmu ali *židovsko-liberalnemu* gospodarstvu, bode v bodočem državnozbornem delovanju veliko več, kakor doslej... Žal, da oni odločno katoliški in le-ti *gospodarski* kristijani niti vsi združeni ne bodo imeli v bodočem državnem zboru nadpolovične večine...

Ali jedno beležimo za danes: *gospodarsko* krščanstvo ali boljše krščansko pravična gospodarstva načela so podrla najhujšo in najtrdnovratnišo židovsko-kapitalistično trdnjavo, premagala so Dunaj... Krščansko gospodarski ali krščansko socialni Dunaj pa nam daje poročstvo za bodočo krščansko socialno Avstrijo!... O tem ni več dvoma... Delavski stanovi: kmetje, obrtniki in tvorniški delavci iščejo rešitve neznošnemu svojemu stališču... Otresti se hočejo kapitalistične more..., ki jih stiska in gonit k obupu..., nevmiljeno žemajoč iz njih mozek gmotnega blagra in gospodarskega njih obstanka... Privesti hočejo „delo“ zopet k časti, priboriti poštenemu delu tudi pošten kruh in poštenim, zvestim delavcem vsakaterega delavskih stanov tudi zaup na pošteno bodočnost...

Zato pa iščejo načina in sredstev..., kako bi prevstrojili današnje liberalno-gospodarsko postavodajstvo ter je vravnali po novih, pravičnih načelih, po katerih bi se delavskim stanovom olajšalo breme potu, truda in dela z primernim gmotnim blagrom in z zagotovljenim vsakdajnim kruhom ne le v času zdravih, krepkih let, marveč tudi v času življenske jeseni t. j. v dobi onemoglosti in starosti... Kmečki prijatelji zlasti iščejo načina, kako bi se rešilo pri nas v Avstriji vsako leto do 10 in še več tisoč kmečkih bitij gotovega propada in gospodarske smrti v kapitalistični povodnji... Saj je znano, da povprek v Avstriji vsako uro poje boben eni kmetiji... Kedaroli je torej

odbila ura..., moreš si lahko misliti: zdaj je odklenalo enemu gospodarskemu bitju t. j. družini... Izdana je obupu, mržnji do bogatejših, sovraštvu do tistih, ki so njegovo nesrečo zakrivali in brez doma ter brez ognjišča . . . prisezajoč maščevanje do smrti — boj sedajnemu, vseskozi krivičnemu gospodarskemu redu... In kmečki prijatelji so vže našli ista sredstva, so vže dobili zdravilo strašnim gospodarskim ranam in proti „kugi“ liberalnega gospodarstva so izumili pomoč... v „novih“ gospodarskih načelih, po katerih se ne bode prepuščal šibkejši in pobožniši... na mitost in nemilost bogatejšemu in močnejšemu, marveč bode i gmotno manj močni našel opore in zdatne pomoči proti gmotno jačjemu..., poštenjak nasproti zvitemu sleparju.

Osnovali so torej „prijatelji“ delavskih stanov cel „načrt“, po katerem naj bi se vojskovalo „delo“ za svojo čast in svoje pravice nasproti „kapitalu“, načrt, po katerem naj bi si izvojevali delavski stanovi svoje pravice... ne do nebes na tem svetu, pač pa do poštenega kruha v mladosti in v starosti... t. j. do „poštenega“ plačila svojim „žuljem“ in svojemu „potu“... In ta načrt za oslobodo delavskih stanov in tista gospodarska načela, po katerih teže prijatelji delavskih stanov... in tisto novo postavodajstvo, pravično delavskim stanovom, bode postavodajstvo krščanskih „načel“... Da, da, tudi taki, ki so vže zdavnaj menili, da krščanstvo je le še kakor kaka častita prastarina za muzeje t. j. za cerkve, zakristije itd. ne pa več za občinske, deželne in državne zbornice, tisti sami se čudom čudijo, da njih navidez „pristni“ in vseskozi „izvirni“ *recept*, po katerem se bode mogla in tudi morala ozdraviti človeška družba ter njeni stebri: delavski stanovi, je v bistvu „recept“ Kristusov, načrt sv. matere katoliške cerkve, in po duhu tistega krščanstva, kateremu so bili vže davno določili častno mesto mej — staro šaro...

Da, da! Svet se prenavlja gospodarsko; delavski stanovi se oborožujejo za staro pravdo, za svoje pravice proti kapitalizmu... in svet in prijatelji ter voditelji delavskih stanov se s tem nehotoma bližajo krščanstvu, se vračajo k načelom krščanske pravice, se v boju za to krščansko pravico z nevslušano vstrajnostjo družijo... hoteč isto uveljaviti v postavodajstvu...

In tudi zmagal bode, prav gotovo, kakor gotovo Gospod Bog ne bo pripustil, da bi propadla človeška družba in nastalo mersarsko klanje ter boj enega proti vsem in vseh proti enemu, zmagal bode novi krščansko gospodarski tok... In svet, delavski stanovi in ogromna masa človeške družbe, katerih grb in žezlo so „žuljeve roke“ se bode znova zavedla, vkolikor je bila vže zabila: *da njih gospodarski Odrešenik je krščansko načelo, je krščanska pravica, dejanski izvedena v postavah... je Kristus!* — In s častjo se vže imenuje to ime, ko se je komaj započel oni krščansko-gospodarski tok... S častjo in navdušenim spoštovanjem pa se bode še bolj izgovarjalo takrat, ko bode ta tok krščansko-gospodarske misli resnično premagal in zavrl nekrščansko-liberalno-gospodarsko naziranje... ter takrat, ko bode imela krščanska pravica mož... somišljenikov in prijateljev v državnem našem zboru večino!

O, da, dozda je zginjalo spoštovanje do Kristusa, vere in sploh krščanske misli, ker narodi in delavske mase niso imeli skoro več prostora v svojem spominu, srcu ter pameti za krščansko resnico, niti časa volje premišljati in spoznavati blagodejno gospodarsko odrešilno moč krščanstva...

V njih spominu: bilo je vse polno krivic, stiskanja, oderuštva, zaničevanja, vse polno truda in potu pa nič sadov, nič upanja na zboljšanje..., marveč večer strah pred gospodarskim propadom... večna obsodba v „*nemaništvo*“!

Njih srce polno skrbi za vsakdanji kruhek..., krvaveče ob stiski in solzah družin... zakrknjeno v ozračji brezčutne krivice in ledene brezsrčnosti vladujočih kapitalistov. Njih pamet iščoča pravice in res-

nice... ali: resnico je moril obup; pravice pa ni bilo ali le malo kje: povsodi pa se je šopirila krivica!... Vero v nebesa tajil in smešil je bogatinec...; strah pred peklom je vsled tega izgubil mnogi, mnogi ubogi Lazar... Ah, takih brezverskih Lazarjev je samo o Avstriji do 80.000; kdo pa naj se šteje vse brezverske bogatince izza zadnjih trideset liberalnih let!... Toda ne več tako... Previdnost božja nam je poslala mož apostolov gospodarskega krščanstva, mož veleučeni po duhu, veleblagih po srcu, čistih po življenju, mož demantnega značaja... Ti možje, na čelu dr. Lueger, so zasnovali nov tok v Avstriji, tok krščansko gospodarske misli... Ta tok si je v jedru vže osvojil in sicer skoro na celi črti vse planiske avstrijske nemške kronovine; ta tok pognal je pregloboko korenine zlasti tudi na Kranjskem, pa se vtrja tudi na Primorskem..., Galiciji in tudi na Češkem, na Moravskem...

Krščansko-gospodarski tok ima bodočnost... Kedar pa bodo narodi spoznali in znova občutili blagodejne vplive krščanskega postavodajstva..., odpadli bodo vsi predsodki do krščanske vere... Dr. Lueger je sam priznal: da krščanski socializem bode pripeljal delavske stanove v cerkev, vkolikor so se jej bili odtujili... Od gospodarskega krščanstva pa do dogmatično: versko-nravnega je le en korak... In prav ta krščanska pravica izvedena v demokratično-krščanskem postavodajstvu bode sčasoma združila ogromno večino delavcev vseh stanov... z drugo besedo ogromno večino človeške družbe... v jedno bratsko družino pod zastavo vere v tistega, ki je prvi učil tako velepomemben nauk krščanske pravice, pod zastavo vere v Kristusa Boga... „In tedaj bo ena čreda in en pastir“...

Bodimo torej krščansko-socialni! Povzdignimo in vsikdar ter povsodi dvigajmo zastavo krščanske pravice, da tudi mi vsak po svoje pripomoremo k temu cilju! Živijo Kristus!

Državni zbor.

Avstrijski narodi zrò sedaj na Dunaj. Niti odhod odelka vojakov na Kreto ne more obrniti pozornosti na se. Ni čuda! Sešla se je nova zbornica poslancev. Čudna je naša zbornica. Najrazličnejši elementi se tam najdejo. Vidimo tu može globokega katoliškega prepričanja, pa tudi take, ki se ne sramujejo svojega brezverstva kazati očitno. Tam so neobrezani židje, pa tudi neodrešeni Italijani in Nemci, oziroma irredentisti in prusaki. So pa tudi vneti avstrijski domoljubi, ki nimajo blagra ljudstva le na jeziku, ampak ga kažejo in so ga vedno kazali tudi dejansko. Najdemo tu raznovrstne narode. Slovane vseh plemen — kakor Čehe, Poljake, Ruse, Slovence, Hrvate, Srbe. Poleg njih pa tudi Romune, Italijane, Nemce. Ta gledamo velikaše, pa tudi priprosti kmetje in obrniki niso tuji v naši zbornici. Ponosno dvigajo svoje glave učenjaki najrazličnejših strok, kakor duhovniki, profesorji, učitelji, zdravniki, odvetniki, sodni uradniki, itd. Ne prišel bi kmalu do konca, ako bi hotel vse popisati. Najmočnejša stranka pa nima 100 udov, to je ni sto poslancev enih misli, enega srca. Zato pa ni pričakovati enotnega delovanja. Seje bodo burne, viharne.

Prva najpoglavitejša naloga v novi zbornici bo obnovitev pogodbe z Ogersko. Leta 1867 se je naše staro slavno cesarstvo razdelilo v dve polovici, v Avstrijsko in Ogersko. Vsaka ima svojo zbornico in svoje ministerstvo. Veže ti polovici skupni vladar, skupna vojska in pogodba. Pogodba velja za deset let. Koncem letošnjega leta preneha pogodba, ponovljena leta 1887. Treba jo je obnoviti, ali preurediti.

Badeni, voditelj naše polovice, ima težki nalog pogodbo srečno spraviti v varni kotic, bodisi z lepa, ali pa s huda. V ta namen išče večine. Poljaki njegovi domorođci so mu zagotovljeni. To velja tudi o nemških liberalcih, ki iščejo zaslombe v Madjarih. Rad bi pravil tudi Čehe na svojo stran.

Tako bi imel zbranih okoli 220 glasov — torej večino. Čehi se pa kujejo. Da bi jih potolažil je izdelal nov jezikovni zakon za Češko in Moravsko, ter ga misli zbornici predložiti v potrdilo. A stem niso zadovoljni nemški liberalci, in večina žuga razpasti. Zato išče še drugod zaslombe, namreč pri nemški katoliški ljudski stranki, osobito pa pri Jugoslovanih.

Jugoslovani so 29, 16 Slovencev, 11 Hrvatov, 2 Srba. Kaj je bolj naravnega, nego, da se združijo v en klub? Ako izvzememo tri slovenske liberalce na Kranjskem in dva Srba iz Dalmacije, so vsi katoliški možje, ne samo po besedah nego tudi po prepričanju. Srba sta pravoslavna. Pustimo njih versko naziranje. Gledé cerkve in šole nam ne bosta nasprotovala, kakor tudi mi njima ne, v narodnih prasanjih smo pa jedini. Zato ne najdemo razloga, zakaj bi se ne združili v jeden jugoslovanski klub. Po pravici pravi „Edinost“ da z Laginjem sedi lahko vsakdo. Mi pa pravimo, da tudi z dičnim Biankinijem, pravašem bi ne bilo sramotno sedeti pri isti mizi. Isto velja tudi o drugih Hrvatih.

Gledé slovenskih poslancev smo jedini. — razun, kakor rečeno, treh liberalcev na Kranjskem, koji so v zvezi z Nemškutarji. To pa ne sme biti drugim ovira združenju. Manjšina se mora vkloniti večini, in ne nasprotno. Slišimo, da hoče biti Šuklje voditelj. To pa ne more biti. Voditelj ali prvomestnik kluba, mora kazati tudi na zunaj mišljenje klubovo. Če je ogromna večina katoliška, kako naj bode voditelj liberalce? V najskrajnejši sili, bi zamogel biti Šuklje le drugi podpredsednik. Verhu tega pa mora biti temeljni pogoj za obstoj kluba: „edinost v verskih, šolskih in narodnih vprašanjih, oziroma manjšina se mora v teh treh točkah pokoriti večini.“ Drugače bi bil klub mrtvorojeno dete. Zato vi narodovi izvoljenici iz vseh pokrajin naše mile lepe katoliške demovine, zjedinite se na podlagi: *Vse za vero, dom, cesarja.*

Volitev v veleposestvu.

Volilni boj v veleposestvu se je zaključil s porazom slovenskega kandidata. Dasi so Slovenci upali na zmago, prepričali so se v predvečer, da propadejo, ker je bilo tako sklenjeno tam — kjer so tako hoteli. Od 30 slovenskih reklamacij je bilo vsprejetih le polovica. Izbrisalo se je tudi 11 veleposestnikov, proti katerim so reklamovali naši nasprotniki, da si so dokazali dovolj posestva. Z odlokom od dne 21. m. m. pa je vlada prihitela na pomoč našim nasprotnikom še v zadnji uri. S tem odlokom je namreč brisala uradnim putem še nekoliko naših volilcev, ki so imeli vže v rokah svoje izkaznice. Na predvečer volitve zvedelo se je tudi, da med slovenskimi veleposestniki so našli Lahi več izdajic, ki so se prodali za denar. Sramujemo se, da so Lahi med veleposestniki dosegli, česar niso mogli pri volilnih mož za peto kurijo. Ubogi trpini, nemaniči niso prodali svojega poštenja, slovenski veleposestniki pa so se prodali. Sramota!

Volilna komisija je bila v rokah Italijanov. Naši veleposestniki so zamudili volitev komisije, in je tako ista prišla v roke Italijanov. Izvoljeni so bili Dottori, bar. Locatelli Miha in dr. Pajer. Volilni komisar je na to poklical v komisijo tri Slovence, Hmeljaka, Klančiča in Ravnikarja; ker se za sedmega niso zjediniili je poklical dež. posl. Michielija. Ti so izvolili predsednikom dr. Pajerja. Pa saj je bilo vže naprej tako dogovorjeno.

S tem je bila bitka za Slovence izgubljena. Predsednik volilne komisije je kar kemiški analizoval podpise na slovenskih pooblastilih. Ker so bila ista podpisana od Slovencev s slovenskim pravopisom, in ne tako, kakor se je glasilo njih popačeno ime na izkaznicah, je večina komisije odbila 6 naših pooblastil. Nasprotno pa je volilo več laških podanikov, ki nimajo volilne pravice, je bilo sprejetih v volilni imenik 5 volilk z nepopolnim ali krivim ime-

nom, isto tako tudi več volilcev, ki ne plačujejo zadostnega davka. Glasovali so nadalje 4 mladoletni, 5 veleposestnikov, ki so vže poprej volili v kmečkih občinah ali mestih, dasi državni zakon določuje, da vsakdo sme vršiti volilno pravico samo v eni volilni skupini. Glasovala je celo mrtva Lang Eliza. Ti pogreški v imeniku in pri glasovanju so pripomogli Italijanom do zmage. Poleg tega pa je bil pritisk od nasprotne strani tako hud, da so dele mnogi, ki so obljubili ostate doma, se udali ter glasovali z nasprotniki. Z nasprotniki je glasoval svečar Bader, Montov ravnatelj in župan štvrjanski Fabris, žid Bolaffio, mesar Fogar iz Pevme, grof Lanthieri, ki je preklical pooblastilo dano Slovincem itd. Le tako je bilo mogoče da je Verzegnassi dobil 221 glasov, grof Coronini pa le 183. Italijani so bili vže naprej gotovi zmage, ter se vže takoj popoldne jeli pripravljati za demonstracije, o katerih govorimo na drugem mestu.

Nas ne boli toliko, da smo Slovenci pogleli, da so potem Italijani izzivali in zasramovali Slovence, pečejo in žgejo nas le izdajalski glasovi slovenskih prodancev. Sram jih bilo!

Prodan glas. Svoj glas je prodal Štefan Zbogar, veleposestnik iz Bodreža pri Kanalu Kje možatost, kje zavednost?!

Opomin Slovincem po deželi. Z Italijani so v veleposestvu glasovali naslednji trgovci:

1. Bader Alojzij, svečar v Gorici. To naj si dobro zapomnijo čč. gg. duhovniki, ki se pri njem kupujejo sveče.

2. Bratje Bolaffio, ki imajo svoje posesti med Slovenci. Goriški Slovenci ne kupujte vina od njih. Kranjskim Slovincem pa priporočamo naj se izogibajo juda Bolaffio, ki ima svojo vinsko zalogo v Siški pri Ljubljani.

3. Gasser Ivan zemljemerec v Gorici.

4. Obizzi Anton.

5. Tosi Gaudencij, ki prodaja usnje v semeniški ulici.

6. Venuti Jožef, Peter i. t. d. ki prodajajo tudi Slovincem svoje blago.

7. Villat Alojzij v Vrtni ulici, pri katerem kupujejo tudi Slovenci.

8. Pauletig Andrej in Pauletig Peter iz Gosposke ulice h katerim so vedno zahajali Slovenci.

Slovenci obrnite hrbet tem možem. Naj le prodajajo Lahom!

Politični pregled.

Notranje dežele.

Novi državni zbor bode imel:

Mladočehov	62
Poljakov	59
Poljakov ljudske stranke	3
Poljakov stranke Stojalovskega	6
Katoliški Čeh	1
Slovencev	16
Hrvatov	11
Srba	2
Rusinov	11
Rumunov	6
Katoliških Nemcev	41
Krščanskih socialstov	28
Nemških liberalcev (z veleposestniki)	77
Nemških nacionalcev	39
Prištašev Schönererja	5
Konservativnih veleposestnikov	21
Socijalnih demokratov	14
Socijalnih politikov	1
Liberalnih Italijanov	14
Katoliških Italijanov	5
Raznih	6
Skupaj	425

Državni zbor je imel v saboto prvo sejo. Predsedoval je najstarejši poslanec Proskovetz, ki je izrazil željo naj bi bili poslanci edini in naj opuste vse politične in narodnostne prepire, da se tem ložje rešijo velike gospodarske naloge. — V ponedeljek je presvtili cesar otvoril novi državni zbor s prestolnim govorom. Prestolni govor povdarja potrebo, da se skrbi za prebivalstvo v gmotnem in duševnem oziru

in da se oblažijo nasprotstva v okvirju obstoječega reda sedanje družbe. Navaja razne preosnove, katere treba izvesti. Narodna in politična vprašanja naj izostanejo. Glede vnanje politike izraža prestolni govor nado, da se vshodno vprašanje povoljno reši. Prestolni govor graja vedenje Grške in svetuje Turški, naj odstrani žalostne zlorabe. Prišli so vsi poslanci razven socijalnih demokratov.

Novi člani gosposke zbornice. Imenovanih je 19 novih članov gosposke zbornice, med njimi tudi naš deželni glavar grof Fr. Coronini, grof Hohenwart, dr. Rieger i. t. d.

Županom v Trstu je izvoljen dr. Dompieri, podžupanoma žid Luzzato in Benussi.

Vnanje države.

Kreta. Evropejske vlade so pričele z blokado otoka, t. j. zaprle so z ladijami vsa pristanišča, da vstaši in grški vojaki ne morejo dobiti živeža. Blokada pa ne kaže nobenega posebnega vspela, ker se polkovnik Vassos prav dobro počuti. V notranjosti otoka še vedno divja boj. Tu in tam se čuje strel pušk in topov, opazujejo pa tudi požari posameznih selišč. Avstrijske ladije so vže trikrat zasačile grške, ki so nameravale vtihotapiti živež in strelivo na otok. Evropejske države pošiljajo vedno nove moči, tudi Avstrija je poslala 1 bataljon 87 pešpolka na Kreta. Da bi le kmalu kristijanom napačil dan odrešenja. — Na grško turški meji še vedno zbirajo vojake. Te dni je odpotoval grški prestolonaslednik na mejo. Da se le vse poravna mirnim potom.

Volitve v blaženi Italiji so izpadle ugodno za vlado. Izvoljena je velika večina vladnih pristašev.

Gospodu Jožefu Marušič-u
vredniku „Primorskega Lista“

tukaj.

Obveščujem Vas da sem današnje številko tednika „Primorski List“ zaradi sestavkov „Po volitvah“ in „Iz Šempetra“ zaplenil, in da je ob enem vže tukajšnje c. k. glavarstvo naprošeno, naj zaseže vse primerke nahajajoče se v vredništvu, v Hil. tiskarni, v prodajalnicah, in družih javnih prostorih.

V Gorici, dne 1. aprila 1897.

C. k. državni pravdnik
VIDULICH.

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. — Petdesetletnico svojega doktorstva je obhajal mil. stolni prošt dr. L. Klofutar. Čestitamo. — V Domžalah snujejo krščansko socijalno društvo. — Brat je zaklal brata pri Sv. Duhu blizo Škofje Loke. — Pogorel je mlin posestnika Kneza v Smartnem pri Litiji. — Solo so zaprli v Senožečah radi ošepnic. — Ljubljanski grad pripade ljubljanskemu mestu. — V Mekinjah pri Kamniku so obhajali sv. misijon. — V Spodnji Idriji so se na pristavi naselile nsmiljene sestre.

Na Stajerskem. Živinozdravnik Alojzij Pavlin je imenovan c. kr. okrajnim živinozdravnikom na Stajerskem. — V Zdoleh pri Brežicah je udarila strela v hram posestnika Omerzu. Zgorelo je vse. — Gorelo je na Klanca pri Dobrni. — Pri Brežicah so čutili potres.

Na Koroškem. Nova hranilnica v Svincu se otvori dne 1. aprila. Za vloge daje 4%, za vknjižena posojila jemlje 4 1/2%. — V Lješah pri Prevaljah se je vnelo v jamah. Škoda in nevarnost je velika. — Pogorela je Kvedrova bajta v Otočah ob Celovcu. Zažgal je dniar F. Kofler iz maščevanja. — „Slovenski klub“ v Celovcu je v sredo dne 17. t. m. praznoval s pristo prosto veselico našo zmago, pridobljeno dne 15. t. m. pri volitvah. Zbralo se je veliko število rodoljubov, ki so se v prijetni zabavi srčno veselili našega vspela. Pre-

brali so se mnogi došli brzozjavni in pismeni pozdravi in v napitnicah se je povdarjal pomen 15. marca. — Nevarno zbolel je v. g. Jožef Skrbinc, župnik, v Vogrčah.

NOVICE.

Gorica.

Mil. škof dr. A. Mahnič je bil slovesno umeščen dne 25. marca. Vsprejem v novi škofiji je bil prisrčen. Mnogo slovenskih duhovnikov je spremljalo mil. škofa do Nabrežine, kjer so se težkim srcem poslovili od preljubljenega prijatelja. Na mnoga leta!

Mil. škof dr. A. Mahnič je poslal konsorciju našega lista naslednjo brzozjavno zahvalo:

Hvala za čestitko konsorciju „Prim. Lista“. Moj blagoslov. Nevstrašno naprej. Anton, škof.

Premilostivi g. škof dr. Ant. Mahnič je pred obhodom v novo domovino počastil „Slov. Alojzijevišče“. Prišel je v zavod mašavat in je pri tej priliki izpregovoril gojencem lepe besede. Po sv. maši se je prijazno razgovarjal s č. brati, koje je izpodbujal, naj vstrajajo, ker je stvar očitno dobra in sveta. Č. bratje so se Presvitemu iskreno zahvalili in so priporočili sebe in zavod Njegovi molitvi. — Pomilostivi gospod, ki je vže od začetka ustanovnik „Alojzijevišča“, je pri odhodu podaril še 25 gld. v znamenje svoje naklonjenosti. Bog blagoslovi njegova pota!

Umerl je veleč. g. Ivan Jug, vikarij v Plaveh in vpravitelj kanalskega dekanata. Pokopali so ga na praznik M. B. na Sv. Gori. Večna luč naj mu sveti!

Premeščenje. Č. g. Ivan Kren, veroučitelj na šolah č. mm. Uršulink, je premeščen za župniškega in dekanjskega vpravitelja v Flumičel.

Povišanje. Gimnazijskemu profesorju in zgodovinarju g. Sim. Rutarju, našemu rojaku, je priznan 8 plačilni razred.

Pomirite se! Izzivanje Italijanov razburilo je Slovence v okolici. Tu in tam se sliši o izgredih. Rotimo vse Slovence in sobno mladino, naj se ne vznemirjajo ter opuste vsako nasilstvo. Ne rabite nedovoljenih sredstev, ne delajte škode na tujem posestvu. Tako maščevanje ni krščansko. Ako so nasprotniki surovi, pokažimo da smo mi dostojniši. Z uma svitlim mečem borimo se proti njim! —

Demonstracije Po dokončani volitvi v veleposestvu pričele so demonstracije po mestu. Večina hiš bila je razsvitljena. Razsvetlili so tudi mnogi trgovci, ki se izključno žive s slovenskimi groši. Lampijoni, ki so razsvitljevali okna, bili so napravljeni iz belo rdeče-zelenega papirja. Še predno je končala volitev, zaprli so vojaki vse uhode z dežele v mesto. Italijanska druhal pa se je v spremstvu policije gonila po mestu, ter izzivala Slovence z znano Slovence žalečo pesnijo. Razgrajali so kakor zbesneli, ter kričali fora i ščavi, m..., abasso i ščavi i. t. d. In vsa ta gonja trajala je do ranega jutra. Po noči pa so se slišali tudi klici: „Viva Italia“! In to naj je dostojno slavljenje zmagale? Gorje Slovincu, ki se je pokazal na ulici. Človek je mislil, da je kje v Carigradu med razdivjanimi mahomedani, ne pa v avstrijski Gorici.

Zopet kapucinska cerkev. „Corriere“, židovsko glasilo, vtika svoj nos vsepovsod, tudi v cerkve. Sosebno mu je vže nekaj let pri srcu kapucinska. V njej mu je vse panslavistično. Ali ni židu dostojnejši posel pometati sinagogo, ko katoliške cerkve?

Katekizem potrjen. „Veliki katekizem ali kršanski nauk (izvirnik potrdili vsi avstrijski škofje, zbrani na Dunaju dne 9. aprila 1894) je naučno ministerstvo potrdilo za šolsko porabo.

Proti izvolitvi Verzeznassija v veleposestvu so podali Slovenci utok, v katerem navajajo 82 slučajev nezakonitostij. Slovenci upajo, da zbornica razveljavi izvolitev.

Ne kupujte več pri Italjanih to naj bode geslo vsem prvim Slovincem. Ne nosite več svojih grošev njim, ki vas

potem v zahvalo sramote. Ne izgovarjajte se da Slovenci nimajo dovolj blaga. Kupujte pri njih, zahajajte, vsi Slovenci k slovenskim trgovcem, in kmalu bodo založili svoje prodajalnice. Izvršujte tedaj odločno tudi v dejanju geslo: **Svoji k svojim.**

Kdor ni z nami, je proti nam! — Goriški laški trgovci, obrtniki, zdravniki, odvetniki itd. nam so v obraz sicer jako prijazni in postrežljivi ter radi ustrezajo za dober dobiček. Tudi radi zatrjujejo, da v narodnih in političnih zadevah nam niso nasprotni. Naši malomarni in neprevidni Slovenci pa jim le preradi verujejo. Kedar pridemo k nasprotnikom, skačejo krog nas, poklanjajo se in govorijo nam, kakor največjim gospodom; kedar pa jim damo dobiček in odidemo, posmehujejo se in pljuvajo za nami ter nas pitajo s „šklavarji“. V tem so vsi enaki; razlika je mej njimi le ta, da nekateri delajo proti nam bolj skrito, drugi pa bolj očitno. Kedar pa nam je, zaviti vrat, tedaj so vsi pripravljeni; to smo spoznali tudi ob volitvah.

Orzan in njegovi pomočniki so ravno tako delali proti nam kakor Venuti, Pauletig in Fornizzi ter njih pomagači; Del Piero je bil ravno tako razsvetil za demonstracijo proti nam, kakor Mussina.

Orzan kakor mestni starsešina vedno glasuje proti mestni slovenski šoli in je velik podpornik „Leginih“ šol po Slovenskem, vendar mu naši — verujejo, da nam ni nasproten. — Prav tako nedolžni (?) so tudi Bolafiji in mnogi drugi.

Najboljši dokaz nam je zdravnik dr. Grešič. On sicer še sedaj zagotavlja, da je nam naklonjen in hoče celo izstopiti iz mestnega starseštva, da bi mu še dalje zaupali.

Toda — ako pomislimo, da je bil celih 7 let zdravnik slov. podpornega društva, da so ga Slovenci spravili v mestno starseštvo, on pa je v mestnem starseštvu vedno glasoval proti slovenski mestni šoli, je v Corrieru dal lahomom zadoščenje glede svoje narodnosti, bil pri državnozbornskih volitvah agitacijski odbornik naših nasprotnikov ter podpisan na javnih oglasih: „proč s ptujci šklavarji!“, ter 22. dne t. m. za veliko demonstracijo proti nam razsvetil svoje stanovanje in se kakor mestni starsešina nekje pohvalil, da pošljejo mnogo slovenskih družin iz Gorice itd. — potem moremo dr. Grešiča našim ljudem — priporočiti prav tako kakor dr. Maranija in Venutija.

Zato Slovenci le svoji k svojim.

„Sentinella“ — pa okoličanska duhovščina. Predzadnja številka „Sentinelle“ prav otroče, a drzno — visoko, poučuje okoličanske duhovnike, češ: „ti duhovniki naj čitajo manj „Sočo“ in nekaj več „Evangelij“. („... quei preti leggano meno la *Socia* e un po' più il vangelo“). Kaj pa ko bi Slovenci rekli gospodičem krog „Sentinelle“: Čitajte več katekizem, sobesno poglavje o krščanski pravičnosti? Bi-li ne prihrumel nad Slovence: prokleti ščavi?

Ulica „22 marca“. Čujte, kako imenitno je izlegla brihtna italijanska glavica. V Gorici se imenuje jedna ulica: „ulica Coronini“. „Zmaga“ 22. marca je vdihnila ljubitelju grofa in Slovencev, koje zastopa v državnem zboru, tole „prekrasno, nemaščevalno, misel: „Ulica Coronini“ prekrsti mestni „domoljubni“ zastop v „ulico 22. marca.“ Ti ljudje res, ne skrivijo nikomur lasu“. („Corriere“). Dražijo in dražijo, potem se pa čudijo....

Rabinski slavospevi. Kdor ima priliko čitati poročila o pogrebnih judov, je pač lahko zapazil, kako proslavja ob tacih priložnostih judovski duhovnik vse lepe lastnosti in čednosti pokojnih. Ko bi judov ne poznali, bi vtegnil rabin še koga uveriti, da so judje sami svetniki.

Zadnje „Sočo“ in zadnjega „Primorca“ je zaplenilo državno pravdnštvo. Čudo, da je pa tako prizanesljivo „Corriere-u“ ki tako aeresnično in dražeče piše o Slovincih. Ta list silno razburja Slovence. Ko jih je pa razburil, kliče posvetno in cerkveno oblast na pomoč, da pomirijo Slovence. To vam je lisjak. — No pa „Corriere-u“, še

toliko ne zamerimo, ker je vže od nekdej nepoboljšljiv „prijatelj“ Slovencev, a da „Eco del Litorale“ nima ni besedice, s katero bi le količkaj izgovarjala Slovence, to je pa dejstvo, ki more in mora vsakemu Slovincu vzeti simpatijo do tacega lista.

Goričani napadajo duhovnika. Od več strani nam poročajo, da so napadli goriški mlečnozobi in — zobe na omikano — olikan način t. j. s kamenjem itd. nekega okoličanskega duhovnika. Naščuvani revčki in revice ne pojmejo, kar pomeni: „ne dotakni se mojih maziljenih“, kaj provzroči: udariti duhovnika po „satauskem navdihnjenji, sicer bi... tudi od 22. marca dalje spoštovali „črno“ suknjo. Lepa odgoja.

Eco v odgovor. „Eco“ piše o napadih Italijanov v okolici, v mestu pa da se ne skrivi las Slovincem. Ljuba „Eco“ poslušaj: — „Danes osem dni po 9. uri zvečer je mestna policija odpeljala iz Katerinijeve gostilne učitelja Golja, ko je rekel „Živio Slovenci.“ — V ulici Formica so znani lahomni napadli slovenskega podčastnika in ga tako pretepli, da je obležal. Razbili so mu nos in zobe. Zdaj je v bolnišnici. Lopovi so znani jetnišničnim služabnikom in drugim osebam. A pri takih razmerah si nekateri ne upajo, drugi pa nočejo ovaditi.

Sodniškega praktikanta H. napadel je znani goriški hrust N in mu odnesel palico, Sokolskega pevovodja V. napadli so znani junaki in mu tudi vzeli palico. Tiskarja Gabrščeka hotela je truma lahonov čez dan v Raštelu živega — snesti in ga je ostudno opljuvala od nog do glave, kakor da bi v Gorici ne bilo — varstva. In še več bi lahko povedali. In potem sami Slovenci izzivajo!?

Viva Gorizia italiana razlega se po Gorici. No, kedaj pa je Gorica laška? Zvečer, ko zapro prodajalnice, in se hlačarji sprehajajo po Travniku. Čez dan pa je le, slovenska, ker se po prodajalnicah govori le slovensko. Slovenci pustite Lahom veselje, da jim ne bode treba govoriti slovenski, in zato ne hodite v njihove prodajalnice. Potem naj le z lačnimi trebuchom kriče: „Viva Gorizia liberata“.

Kakor se posodi, tako se vrača. Ščavom ne prodam ničesar iz svojega vrta, tako je baje dejal g. Peter Venuti, ki ima posestvo in prodajalnico v Solkanu. Ako je to res, potem odgovorite mu zavedni Solkanci: „Od Laha ne kupimo ničesar.“ Naj živi od samih Italijanov.

Proti popravku g. J. Pahorja iz Renč smo dobili protipopravek. Mi ga ne priobčimo iz mirovnihi obziriv. Pripomnimo pa, da preč. g. renški župnik nam o tej zadevi ni ničesar niti pisal niti ustmeno poročal.

9 novih zvonov blagoslovil je v petek prežvišeni knezonadškof. Vlila jih je goriška livarna Franc. Broilli, po naročilu zavarovalnice „Unio catholica“. Ti zvonovi so namenjeni raznim cerkvam, ki so pri tej zavarovalnici zavarovale svoje zvone. Priporočamo preč. cerkvenim oskrbuštvom, da zavarujejo zvone in cerkvena poslopja, pri društvu „Unio catholica“, ki je dosedaj še vedno točno in pošteno postopala.

Razpuščeno društvo. Ministerstvo za notranje stvari je razputilo društvo „Strokovno društvo prometnih služabnikov avstrijskih“, ki je bilo lastnik „Delavca“. Vsled tega je tržaško namestništvo odredilo, da se imajo razpustiti podružnice tega društva, obstoječe v Trstu, Sv. Andreju, Gorici, Nabrežini, Divači, in Pulju.

Z Trnovske planote. Priziv proti prvotnim volitvam za 5 kurijo na Trnovem je slavno c. kr. okrajno glavarstvo zavrnilo, češ da ni v postavi utemeljen. — In vendar je bilo v Galiciji več prvotnih volitev radi nepostavnosti razveljavljenih.

Pričelo se je tudi vže preganjanje tistih, ki niso molčali, ampak javne volilne pogrške spravili v javnost.

Z Banjšic se nam piše: Dne 20. marca okoli 2. uri popoldne naznanil je zvon, da nekje gori. Gorela je vas Ravna na Banjšicah, ter sleherni je hitel na požarišče. Plamen, ki se je od poslopja do poslopja bliskovo razširjal, bi bil celo vasico broječo pet posestnikov

ukončal, da niso dobri ljudje prihiteli na pomoč ter ogenj omejili. Jednemu gospodarju zgorelo je vse: hiša, hlev, okrillo (lopa) živež za družino in krma za živino, drugemu hiša in jeden hlev, pa okolo 25 kvintalov slame in več orodja, tretjemu zgoreli sti dve kleti in nekoliko piče za živino. Vso škodo cenijo na 2500 gold. Samo jeden je bil za varovan za 250 gld. pri banki Slaviji, druga dva nista bila. Ogenj je nastal ko so kosilo kuhali. Vnele so se saje in tlele dokler ni skozi slamnato streho bruhnil plamen. Sv. Florijan varuj nas ognja.

Nesreča na Banjšicah. 23. marca je pustila mati, ko je šla v hlev po opravljenih triletno hčerko brez varstva na ognjišči pri ognju. Ko je bila mati v hlevu, vnela se je otroku obleka, in dva dni potem je umrla vsled opeklin. Matere pazite vendar na svoje otroke!

V Lokovcu je zopet bila preiskava radi ponesrečenega otroka. Mati je pustila svoje dete v zibelki povezano in šla iz doma. Vrnivša se, dobila je zibelko prevrženo in dete — mrtvo. Hudobije pri tem slučaju ni bilo, pač pa pregrešna nepazljivost. Matere, matere, pazite na svoj najdragocenejši od Boga Vam izročeni — zaklad!

Pogorel je 22. marca t. l. Janez Trušnovc, po domače „Ščurar“ v Gorenji Trebuši. Škoda se cení čez 3000 gld. Ubogi mož! Pred 2 letoma prodal je gozd Lenasiju v Solkanu. Da je drva po pogodbi naredil, ni zadostovalo niti za delavce svota, katero je prejel od brezvestnega Laha, moral se je hudo zadolžiti. Sedaj pride zopet hud dolg, ker zavarovan je le za 600 gld. — Zgorelo mu je vse: stanovanje, hlev, obleka in živež.

Slovinci, pomagajmo revežu! Radevolje pobiralo bode naše vredništvo milodare za nesrečnega reveža.

Tatvina v cerkvi. V noči od 11. do 12. marca, udrli so neznani tatovi v cerkev sv. Miklavža v Kred-u, in odnesli skrinjo, v katero se je spravljala nedeljska miloščina. Odnegli so kakih 20 gl. Prišli so v cerkev skozi zakristijo, kjer so ulomili vrata. Orodje so jim ljudje sami pripravili. Prejšnji dan namreč so pokopavali nekega mrliča. Kakor so imeli sploh navado, položili so pikon in lopato navzkriž na novi grob (to gotovo ni brez vraže! vže zato bi se moralo prepovedati! op. dop.). Lopovi porabili so to orodje in ulomili z njim vrata pri zakristiji; Nabiralnik se je dobil in okoli njega raztrešenega skoraj do 1 gl. drobiža.

V Soči padel je 9-letni deček J. K. čez skalovje ter na mestu mrtev obležal.

Davica straši po Soči in drugih gorskih krajih.

Trst-Istra.

Preč. g. Andrej Pavlinič kapelan v Kazljah pri Sezani je nevarno obolel. Priporoča se vsem prijateljem v pobožno molitev.

Imenovanja. Davčni nadzornik g. A. Schaffenhaner je imenovan višjim davčnim nadzornikom na Primorskem. — Poštni oficijal g. J. Vidmar je imenovan poštним blagajnikom v Trstu.

Najnovejšo nasilstvo v tržaški mestni hiši. Občinski svet tržaški je brez utemeljenja razveljavil izvolitev obč. svetovca Nabergoja. Proti volitvi ni bil uvožen ni najmanjši ugovor, verifikacijski odsek je priznal sam v svojem poročilu, da je bila volitev zakonita, in priporočal je, naj se ista odobri. Proti odobrenju so glasovali tudi vsi člani odseka, ki so pripoznali, da je bila volitev zakonita. Kakor poroča „Edinost“ je za sedaj namestništvo razveljavilo sklep mestnega zbora, s katerim se je uničila izvolitev Nabergoja. Progressovci se seveda ne udajo, saj se niso nikdar brigali za razsodbe višjih oblasti.

Volitev v Trstu, 18. marec je bil za tržaške in vse Slovence dan žalosti. Italijanska neodrešena stranka ukradla je tržaškim Slovincem jedini slovenski državnozbornski mandat. Zvesti Avstrijec Nabergoj propadel je s 1632 glasovi proti frasonu

in bivšemu garibaldincu Mauronerju, ki je dobil 1871 glasov.

Italijani posluževali so se vseh gnjnih sredstev, kakor podkupovanj, pretenj, nasilstev itd. V društvu „Mimerva“ imeli so progresovci shranjenih nad 500 legitimacij. Od kje so bile te legitimacije? Teh niso dostavili volilcem, in sicer takim, na katere se niso zanesli italijanska gospoda. S temi glasovnicami so glasovali nevolilci mesto pravih volilcev. Okoličanska deputacija je prosila vlado, da se volitev v mestu in okoličih krati zaključí. Vlada je obljubila, da se prične štetje glasov povsodi ob 4. uri. A dan volitve so volilni komisarji takoj ob 2 urah po končani volitvi zaukožali štetje glasov. Italijanski člani v okoličanskih komisijah so hitro brzojavno v Trst sporočili razmerje glasov. Ker je imel Nabergoj približno 200 glasov več, napeli so v mestu vse moči ter v 2. urah (to je do 4 ure popoldne) spravili še 400 volilcev, in Nabergoj je propadel. Da je vlada spolnila svojo obljubo Slovinci niso bili podlegli.

Pribiti pa moramo se jedno dejstvo. Zvestemu Avstriju Nabergoju ni oddal svojega glasu ni jeden italijanski katoličan, ne konservativec, ne Nmec v Trsta. — Tudi značilno.

Razburjenje v tržaški okolici. Izid volitev je silno razburil okoličanske Slovence. Vse ljudstvo brez izjeme je ogorčenimi besedami dalo duška svoji nejevolji. Hudo bi se bilo godilo izdajcem, da jih niso varovali vojaki in orožniki, ki so še pred izidom volitve obstražili okoličanske vase. Do dejanskih izgredov je prišlo le v Barkovljah. Sedaj se je ogorčenost ljudstva vže nekoliko polegla. Zaupajmo v Boga, saj je pravica na naši strani.

Izgredi v Pulji — Hrvatska trobojnica, katero so izvesili Hrvatje na čitalnici v Pulji povodom sijajne zmage dra. Laginje, je bila povod velikim izgredom. Ko so zapuščali Hrvatje okoli 11. ure po noči čitalnico, napadli so jih Italijani z rjovečim kričanjem. Hrvatje so se branili z orožjem.

Slovenski vojaki na Kreti. Pretekli teden je odpotoval iz Trsta bataljon spodnje štajerskega pešpolka št. 87. na Kreto. Bataljon šteje 22 častnikov in 650 mož. Odpeljal se je na ladiji Elektra. Obilo občinstvo se je zbralo ob zalivu, ko je ladija odrinila v morje.

Nenadna smrt. — V jarku ob novi cesti na Bazovico našli so truplo mrtve ženske. Ubogo vdovo, mater treh otrok, je najbrže zadela kap, ter je brez pomoči v jarku izdihnila svojo dušo.

V Ljubljani je imel č. p. Volbert T. J. duhovne govore za krščanske žene. Od 6 do 13 aprila pa bodo v stolnici postni govori za moške. Predmet tem konferencam je: vera in njen socijalni pomen. — Tudi v Gorici bi duhovni govori za moške in ženske ne bili odveč!

Naučni minister toplo priporoča ravnateljem srednjih šol, naj pazijo, pa so dijaška stanovanja zdrava, naj zabranjujejo sobivanje več dijakov v jednej sobi in naj skrbe za zdravstvenim osobjem vred da se ta-le določila izvršujejo.

Za „Alojzijevišče“ so darovali: Preč. gg. Franc Marinič, župnik v Kojskem 15 gld., I. I. 5 gld., N. N. 10 gld., dr. A. L. Rumpler, kanonik iz Zagreba v Gracu 10 gld., Simon Kos, Kusat v Opatjemselu 10 gld., Franc Kranjec, župnik v Smarjah, 5 gld., g. Janez Gomilšak v Kobaridu nabral mej svati 5 gld. 50 kr., v veseli družbi v Mirna 4 gld. 10 kr., Na Vogerskem v veseli družbi fantov in deklet nabral g. Marvin 3 gold., na poroki g. Fr. Ferfolja v Vojsčici zložili 1 gld. 80 kr., gospa Elizabeta Školaris v Vipolzah 5 gld., č. gg. duhovniki pri slovesu od premilost. g. škofa dr. A. Mahnič 12 gld. 53 kr., g. Janez Makuz, c. kr. profesor v Bielic-u 3 gld. 47 kr., Bog povrni!

Št. Ferjan za „Alojzijevišče“ je podaril 20 gld., kakor vže lani. Bog daj srečo vrli slovenski občini, ki se čvrsto probuja! **Drežnica** za „Alojzijevišče“. Nabrali

so veliko blaga, katero so deloma pripeljali v zavod, deloma prodali in skupili 24 gld. 20 kr., Ta občina je vže od prvega začetka podpirala naš zavod. Bog jej povrni stotero!

Zahvala.

Dolžnost me veže, da se javno najtoplejšje zahvaljujem velecenjenemu zdravniku g. Aleksiju d.r. Rojic-u za njegovo ljubeznivo skrb, in ves trud, ki ga je imel čas moje nevarne bolezni. Bogu in zdravnikovi spretnosti, se imam zahvaliti, da sem še živ. Ob enem obžalovaje, da mi je nemogoče se osebno zahvaliti vsem mojim prijateljem kakor bi želel, prosim, da tem potom blagovoljno sprejmejo izraz moje najsrčneje hvaležnosti kakor tudi vsi gospodje v mestu in zunaj mesta, ki so mi na katerikoli način izražali svoje sočutje.

Gorica dne 31. marca 1897.

Franc Avg Košuta
kanon. župn. dekan.

Izjava.

Ker se je raznesel glas, da sem podpisanec volil z Italijani oziroma prodal svoj glas italijanski stranki, prisiljen sem tem potom take vesti najodločnije zavrniti kot laž in obrekovanje in v slučaju, da bi še kdo to trdil, sodnijsko proti njemu postopati.

Kobališče, 1. aprila 1897.

Jožef Velušček,
veleposestnik.

Izjava.

Obdolžujejo volilna moža iz Anhovega okraj kanalski, da nista postopala pravilno pri volitvah v 5. kuriji.

Podpisani izjavlja, da mu ni nikdar prišlo na misel prodati glas, kakor se ga sumnič, mariveč da je glasoval po želji občinarjev v Anhovem, ter je svojo častno besedo in dolžnost dopolnil. Da bi podpisani prodajal svoj glas, naj mu nikdo nikar ne podtika, ker je po želji občinarjev glasoval za veleč. g. dr. A. Grogorčiča.

Ako pa je tako zločinstvo nameraval kdo drugi, morda tudi njegov sodrug, potem naj vsakdo pomisli, da ni podpisani za to odgovoren, ker čez glasove drugih ni on gospodar. Naj zve torej občinstvo, da ni podpisani prejel ne 100 fl. in ne 10 fl. — pa tudi vinarja ne, ker svojega poštenja nima na prodaj.

Toliko v pojasnilo.

V Anhovem 27. marca. 1897,

Anton Gabrielčič.

Odgovorni vrednik in izdajatelj J. Marušič.

Lastnik: Konzorcij „Primorskega Lista“.

(Načelnik J. Golob v Podgori.)

Tiska Hilarijanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dne 10. aprila.

Slamnike!!

Vsakovrstne oblike, najnovejše mode, iz domače in tuje slame, izdeluje, popravlja stafira in prodaje na drobno in debelo po najnižih cenah

Ivan Hribar

v Ivanu p. Domžale

Sv. Podobe.

V par dneh popolnim svojo zalogo z nad 20. vrstami podob za prvo sv. obhajilo in spoved. Kmalu dobim iz raznih izdelovalnic tudi mnogo drugih podob. — Priporočam se torej prečastitim gospodom duhovnikom najuljudneje, naj mi blagovolijo naklanjati naročila podob, da bom imel dovolj prometa za večjo zalogo.

Odličnim spoštovanjem

udani

G. Likar

V Gorici, 31. marca 1897.